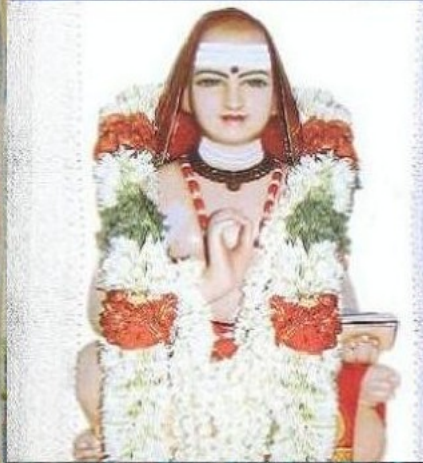

TATTVOPADEŚA

तत्त्वोपदेश

Śaṅkara

ONDERRICHT
IN
DÁT WAT ÍS

तत्त्वोपदेश

TATTVOPEDEŚA

Śrī Śaṅkarācārya

**ONDERRICHT
IN
DÁT WAT ÍS**

(BETEKENIS VAN DE UITSpraak
TAT-TVAM-ASI)

Over dit boek

Tattvopadeśa heeft grote overeenkomst met *Vākyavṛtti* en is een van de werken van Śaṅkara waarin de weg naar de staat van non-dualiteit door onderzoek naar de betekenis van de mahāvākya *tat-tvam-asi* wordt uitgelegd. Deze staat, of de eenzelvigheid van het persoonlijke Zelf (*ātman*) en het universele Zelf (brahman), is de vrucht van de zoektocht naar zelfkennis waarbij het individu en wat als de wereld wordt beschouwd van hun illusoire bedekkingen zijn bevrijd. De in *Vākyavṛtti* genoemde methode van “overeenstemming en tegenstrijdigheid” wordt hier nader uitgelegd en de eenzelvigheid van het Zelf en Brahman ook uit grammaticale overwegingen afgeleid.

In *Tattvopadeśa* maakt Śaṅkara ook gebruik van een verhaal waarin de gevolgen van de in onwetendheid verkerende mens worden geïllustreerd en de weg naar bevrijding wordt getoond. Ook aan de onmisbare rol van de geschriften en de Leraar, en de kenmerken van de leerling, wordt in dit werk beknopt maar op heldere wijze aandacht besteed.

Deze vertaling omvat de Sanskrit tekst in Devanāgarī schrift, de transliteratie en de woord-voor-woord vertaling van de verzen. Waar nodig heb ik de tekst voorzien van toelichtingen, zoveel mogelijk in overeenstemming met die in Śaṅkara's andere werken.

Wat de titel betreft, het Sanskrit woord *Upadeśa* staat hier voor onderricht. *Tattva* is samengesteld uit *Tat* 'dat' en *Tva* '-heid', en betekent dus 'dat-heid', zoals het Sanskrit woord *sādhu-tva* edel-heid betekent. Zo betekent *Tattva* 'dat-heid', of dat wat 'dat' DAT maakt, bij het ontbreken waarvan het niet DAT zou kunnen zijn. Bijvoorbeeld: zoetheid is wat suiker SUIKER doet heten. Als het niet om zijn zoetheid ging, zou suiker iets anders zijn. *Tattva* kan ook 'principe' en 'waarheid' betekenen.

Ferit Arav
Maart 2022

TATTVOPADEŚA

ONDERRICHT IN DÁT WAT ÍS

*tattvampadārthaśuddhyartham guruḥ śiṣyaṃ vaco'bravīt ।
vākye tattvamasīyatram tvampadārtha vivecaya ॥ 1 ॥*

1. **Voor het eenduidig begrijpen van de zin 'Dat zijt Gij'¹
Zei de Leraar de volgende woorden tot zijn leerling:
Onderscheid² de juiste betekenis van het woord 'Gij'
In de aanwijzing '*tat-tvam-asi*'.**

*na tvam deho'si dṛśyatvādupajātyādīmattvataḥ ।
bhautikatvādaśuddhatvādanityattvāttathaiva ca ॥ 2 ॥*

2. **Het woord 'Gij' staat niet voor het lichaam
Want dat is een object van waarneming,
Bestaande uit materie en is vergankelijk,
Onderworpen aan geboorte en dood enz.³**

*adṛśyo rūpahīnastvam jātihīno'pyabhautikaḥ ।
śuddhanityo'si dṛgrūpo ghaṭo yadvanna dṛgbhavet ॥ 3 ॥*

3. **'Jij' bent onwaarneembaar, vormloos, ongebooren,
Bestaat niet uit de fysieke elementen, maar je bent zuiver en eeuwig.
Zoals een pot, is het lichaam een object van waarneming;
Jij bent de waarnemer.**

*na bhavānindriyāṇyeṣāṃ karaṇatvena yā śrutih ।
prerakastvam prthaktebhyo na kartā karaṇam bhavet ॥ 4 ॥*

4. **Jij bent niet de zintuigen, omdat zij,
Net als het oor, instrumenten zijn.
Jij bent verschillend van de zintuigen,
En de gebruiker ervan, die geen instrument kan zijn.**

¹ 'Dat zijt Gij' is de vertaling van de Sanskrit uitspraak '*tat-tvam-asi*' in *Chāndogya Upaniṣad* 6.8.7. *Tattvopadeśa* is geheel gewijd aan de ontdekking van de betekenis van deze uitspraak.

² Het woord 'onderscheid' is hier gebruikt als de betekenis van het Sanskrit woord '*vivecaya*', met als stam '*vic*', dat ook onderzoek (*vicāra*) kan betekenen.

³ In de verzen 2 t/m 13 worden de voorbijgaande en niet uit zichzelf bestaande entiteiten genoemd, zoals lichaam, geest, levenskracht en intellect die waargenomen worden.

*nānaitānyekarūpastvaṃ bhinnastebhyaḥ kutaḥ śṛṇu ।
na caikendriyarūpastvaṃ sarvatrāhampratītiḥ ॥ 5 ॥*

- 5. Er zijn meerdere zintuigen maar 'Jij' bent één!
Jij bent verschillend van de zintuigen
Omdat je je niet met hen vereenzelvig,
En omdat jij alles als 'Ik', de kenner, ervaart.**

*na teṣāṃ samudāyo'si teṣāmanyatamasya ca ।
vināśe'pyātmadhīstāvadasti syānnaivamanyathā ॥ 6 ॥*

- 6. Jij bent niet een specifiek zintuig,
Noch een verzameling van de zintuigen.
Want bij het verlies van een zintuig
Blijf je jezelf onverminderd gewaar¹.**

*pratyekamapi tānyātmā naiva tatra nayaṃ śṛṇu ।
nānāsvāmikadeho'yaṃ naśyedbhinnamatāśrayaḥ ॥ 7 ॥*

- 7. Noch kan elk van de zintuigen een Ātman² zijn
Want dan zou dat tot verwarring leiden,
Omdat het lichaam vele meesters zou hebben
Aan wie het moet gehoorzamen.**

*nānātmābhimataṃ naiva viruddhaviśayatvataḥ ।
svāmyaikye tu vyavasthā syādekapārthivadeśavat ॥ 8 ॥*

- 8. Ook vanwege uiteenlopende zienswijzen
Is het bestaan van talrijke Ātmans onhoudbaar,
Zoals er voor het waarborgen van eenduidig bestuur
Slechts één koning kan zijn³.**

*na manastvaṃ na vā prāṇo jaḍatvādeva caitayoḥ ।
gatamanyatra me cittamityanyatvānubhūtiḥ ॥ 9 ॥*

*kṣuttrādbhyaṃ pīḍitaḥ prāṇo mamāyaṃ ceti bhedataḥ ।
tayordraṣṭā prthaktābhyaṃ ghaṭadraṣṭā ghaṭādyathā ॥ 10 ॥*

¹ Bij het verlies van een zintuig, zoals bij blindheid, is er nog altijd het ik-gewaarzijn. Men kan ook experimenteren door een of meerder zintuigen af te sluiten zoals het zien of horen, maar zelfgewaarzijn blijft altijd aanwezig.,

² Synoniem voor 'het Zelf', er kan slechts één 'Zelf' zijn.

³ Gedurende zijn hele leven ervaart de mens hetzelfde 'ik'.

**9, 10. 'Jij' bent niet de geest¹ noch de levensstroom²,
 Omdat ze zonder *Ātman* niet kunnen bestaan³.
 We kennen het verschil tussen het Zelf en de geest,
 Als de waarnemer en de dwalende gedachten.
 De beleving van kwellingen als honger en dorst
 Sluit ook uit dat de levensstroom het Zelf kan zijn.
 Derhalve is de waarnemer verschillend daarvan,
 Zoals de ziener van een pot verschillend van de pot is.**

*suptau līnāsti yā bodhe sarvaṃ vyāpnoti dehakam ।
 cicchāyayā ca sambaddhā na sā buddhirbhavāndvija ॥ 11*

*nānārūpavatī bodhe suptau līnāticañcalā ।
 yato drgekarūpastvaṃ prthaktasya prakāśakaḥ ॥ 12 ॥*

**11. O, Tweemaal geborene!⁴, Jij bent niet het intellect⁵
 Dat in diepe slaap oplost [en inactief wordt]
 En in de wakende staat het gehele lichaam doordringt
 Door het samengaan met het bewustzijn.
 Het uiterst onstandvastige intellect⁶ neemt in de wakende staat
 Verschillende vormen aan en lost geheel op in diepe slaap.
 [Dat kun Jij niet zijn], Jij bent in wezen puur bewustzijn,
 Dat het intellect verlicht en dus verschillend ervan is.**

*suptau dehādyabhāve'pi sākṣī teṣāṃ bhavānyataḥ ।
 svānubhūtiśvarūpatvānnānyastasyāsti bhāsakaḥ ॥ 13 ॥*

**13. Hoewel het lichaam en het intellect in diepe slaap opgelost zijn,
 Ben jij, het Zelf, getuige van deze veranderingen.**

¹ *Manas* of alles wat zich in het denken manifesteert.

² *Prāṇa*, het levensbeginsel, wat de mens doet leven.

³ Alles waar het Zelf (*Ātman*) op toe kijkt is inert of onbezield.

⁴ Een mens die voor de tweede maal lichamelijk geboren is en een leraar heeft. Traditiekoneel was dit slechts weggelegd voor drie van de vier *varna*'s; de *brahmaṇa*'s, de *kṣatriya*'s en de *vaiśya*'s. In *Śrīmad Bhāgavatam* staat dat een mens tweemaal geboren (*dvija*) wordt genoemd wanneer hij nogmaals, maar dan vanuit de geest, geboren wordt - dit gebeurt tijdens de *upanayana*-ceremonie. (Kṛṣṇa legenden, Boek XI, Hoofdstuk XI).

⁵ *Buddhi*, het vermogen tot onderscheid.

⁶ *Buddhi*, of intellect, is inert (onbezield, kan niet uit zichzelf bestaan), veranderlijk en soms niet bestaand (in diepe slaap) daarom kan het niet het Zelf zijn.

**Er is niets dat het Zelf kan verlichten omdat
Door zijn wonderlijke natuur het Zelf de ervaring van zichzelf is.**

*pramāṇaṃ bodhayantaṃ taṃ bodhaṃ mānena ye janāḥ ।
bubhutsyante ta edhobhirdagdhūṃ vāñchanti pāvakaṃ ॥ 14 ॥*

- 14. Zij die dát, wat de middelen van kennis¹ verlicht,
Door gebruik van dezelfde middelen wensen te kennen,
Lijken op degenen die met brandhout
Een vuur willen aansteken².**

*viśvamātmānubhavati tenāsau nānubhūyate ।
viśvaṃ prakāśayatyātmā tenāsau na prakāśyate ॥ 15 ॥*

- 15. Het Zelf ervaart de wereld,
De wereld ervaart het Zelf niet.
Zo ook verlicht het Zelf de wereld
Maar het Zelf wordt niet door de wereld verlicht.**

*īdṛśaṃ tādṛśaṃ naitanna parokṣaṃ sadeva yat ।
tadbrahma tvaṃ na dehādidṛśyarūpo'si sarvadr̥k ॥ 16 ॥*

- 16. Jij bent dát Brahman dat onaanwijsbaar is,
En niet iets dat aanwijsbaar en geen kenner is,
En dat de eeuwige waarheid is.
De ziener van alles kan door niets anders³ worden gezien.**

*idaṃtvenaiva yadbhāti sarvaṃ tacca niśidhyate ।
avācyatattvamanidaṃ na vedyāṃ svaprakāśataḥ ॥ 17 ॥*

- 17. Wat gezien wordt als 'dit'⁴, wordt afgewezen als het niet-Zelf⁵,
Omdat het Zelf de kenner van alles is en dus niet 'dit' kan zijn.**

¹ Zoals de zintuigen en het denkvermogen (*manas*) die inert zijn.

² Vuur kan hout verbranden maar hout kan uit zichzelf geen vuur maken.

³ Zoals lichaam, zintuigen enz.

⁴ Als iets anders dan mijzelf.

⁵ In de *Upaniṣads* wordt deze methode van ontkenning als 'niet dit, niet dit' beschreven. Alleen dat wat aan Brahman werd opgelegd, en daarom onwettelijk is, wordt ontkend. Een voorbeeld van de methode van negatie van wat niet Brahman is, is in de volgende uitspraken van *Bṛhadāraṇyaka Upaniṣad* aangeleverd:

II-iii-6: Daarom nu de beschrijving (van Brahman): 'Niet dit, niet dit'. Omdat er geen andere meer geschikte omschrijving is dan dit: 'Niet dit'.

**Zijn natuur kan niet verwoord worden omdat Het zelfstralend is,
Noch kan Het [via middelen] worden gekend.**

*satyaṃ jñānamanantaṃ ca brahmalakṣaṇamucyate ।
satyatvājñānarūpatvādanantatvāttvameva hi ॥ 18 ॥*

**18. Gezegd wordt dat de natuur van Brahman
Waarheid, Kennis en Oneindigheid is¹.
Ook jij bent van dezelfde natuur van
Waarheid, Kennis en Oneindigheid.**

*sati dehādyupādhau syājñivastasya niyāmakaḥ ।
īśvaraḥ śaktiupādhitvāddvyorbādhe svayamprabhaḥ ॥ 19 ॥*

**19. Met het lichaam als oplegging² is het individu³ de beheerder,
Met *Māyā* als oplegging is *Īśvara*⁴ de beheerder.
Wanneer beide opleggingen worden verwijderd,
Blijft alleen het uit zichzelf stralende Zelf over⁵.**

III-ix-26: "Dit Zelf is Dat wat omschreven is als 'Niet dit, niet dit'. Het is onwaarneembaar omdat Het nimmer is waargenomen, niet onderhevig aan verval omdat Het nimmer vervalt, ongebonden omdat Het nimmer gebonden is, ongeketend omdat Het nimmer pijn voelt en aan letsel lijdt."

Zie ook *Upadeśa Sāhasrī* 18.21: "Deze oplegging (van het ego aan Brahman) wordt ontkend, alsof daarmee iets wordt verkregen, met de woorden 'niet dit, niet dit'. Bovendien is geen bevel op basis van opleggingen steekhoudend.

¹ *Taittirīya Upaniṣad* 2.1.1. "satyaṃ jñānam anantaṃ brahma"

² *Upādhī*'s zoals de vijf sluiers (waar het lichaam er een van is), de drie lichamen en de drie staten.

³ De *Jīva*.

⁴ De Heer van het universum.

⁵ Zie *Vivekacūḍāmaṇi* 241-243. 241-244: "Verklaringen in geschriften zoals 'Dat zijt gij' (*tat tvam asi*) openbaren steeds de absolute eenzelvigheid van Brahman (of *Īśvara*, de Heer), aangeduid met 'Dat', en het individu (*jīva*), aangeduid met 'gij'. Deze eenzelvigheid wordt echter niet aangetoond met de letterlijke betekenis van 'Dat' en 'gij'. Want beide zijn niet-bestaande bedekkingen (*upādhikalpito*) als gevolg van *māyā*, de oorzaak en het gevolg van niet-bestaande verschijningen. De letterlijke betekenis van 'Dat' is de *māyā* van *Īśvara* (de Heer, God, de schepper) die de oorzaak is van het universum. De letterlijke betekenis van 'gij' wijst naar de vijf sluiers van het individu (*jīva*). Hun eigenschappen zijn tegengesteld, zoals de zon en de vuurvlieg, de koning en zijn dienaar, de oceaan en de bron, of de berg Meru en het atoom. Dus, er kan geen sprake zijn van eenzelvigheid tussen Brahman en het individu in de letterlijke betekenis

*apekṣyate'khilairmānairna yanmānamapekṣate /
vedavākyaṃ pramāṇaṃ tadbrahmātmāvagatau matam || 20 ||*

- 20. De Veda's die op andere middelen van kennis voorafgaan,
En die zulke andere middelen niet nodig hebben,
Zijn met geopenbaarde uitspraken voor kennisverwerving
De enige bronnen voor directe zelfrealisatie¹.**

*ato hi tattvamasyādivedavākyaṃ pramāṇataḥ /
brahmaṇo'sti yayā yuktyā sāsmbābhiḥ samprakīrtyate || 21 ||*

- 21. Derhalve verklaren wij dat de redenerende werkwijze
Waarmee de betekenis van grote uitspraken
Zoals 'Dat zijt Gij' (*tat-tvam-asi*), wordt uitgelegd,
Als bewijs van het bestaan van Brahman wordt beschouwd.**

*śodhite tvampadārthe hi tattvamasyādi cintitam /
sambhavennānyathā tasmācchodhanaṃ kṛtamāditaḥ || 22 ||*

- 22. Na onderzoek in het begin
Naar de betekenis van het woord 'Gij',
Dient het onderzoek naar de zin 'Dat zijt Gij'
Te worden voltooid.²**

*dehendriyādidharmānyaḥ svātmanyāropayanmrṣā /
kartrtvādyabhimānī ca vācyārthastvampadasya saḥ || 23 ||*

- 23. Wie kenmerken als lichaam en zintuigen
Ten onrechte aan het Zelf toekent,
Beschouwt zichzelf als de doener en de ervaarder,
En wordt met de directe betekenis van 'Gij' aangeduid.**

van 'Dat' en 'gij'. Dit is niet de manier waarop de geschriften eenzelvigheid postuleren. Wanneer deze bedekkingen (*upādhi*'s), respectievelijk *Īśvara* en *jīva*, worden verwijderd blijven noch God noch individu over. Als je een koning zijn koninkrijk afneemt en een krijger zijn wapens, is er noch een koning, noch een soldaat."

¹ Met dit vers wordt de autoriteit van de Veda's gevestigd als voorwaarde waarna onderzoek naar de betekenis van de verklaringen daarin gestart.

² Er wordt gesteld dat de eerste stap in deze werkwijze onderzoek naar de mogelijke betekenissen van het woord 'Gij' is. Daarna volgt onderzoek naar de betekenis van de zin 'Dat zijt Gij'.

*dehendriyādisākṣī yastebhyo bhāti vilakṣaṇaḥ ।
svayaṃ bodhasvarūpatvāllakṣyārthastvaṃpadasya saḥ ॥ 24 ॥*

- 24. Wie getuige is van het lichaam en de zinnen
En derhalve verschillend is van hen,
Wordt vanwege zijn zelfbewuste natuur¹,
Met de indirecte betekenis van 'Gij' aangewezen.**

*vedāntavākyasaṃvedyaviśvātītākṣarādvayam ।
viśuddhaṃ yastvasaṃvedyaṃ lakṣyārthastatpadasya saḥ ॥ 25 ॥*

- 25. De indirecte betekenis van het woord 'Dat',
Wijst volgens de passages in de *Upaniṣads*,
Naar wat non-duaal, onvergankelijk, onbesmet,
Voorbij alle begrenzings en zelfbewust is².**

*sāmānādhikaraṇyaṃ hi padayostattvamordvayoḥ ।
sambandhastena vedāntairbrahmaikyam pratipādyate ॥ 26 ॥*

- 26. De beide woorden 'Dat' (*tat*) en 'Gij' (*tvam*)
Komen grammaticaal met elkaar overeen,
Waarmee door Vedānta de eenheid van
Brahman en *Ātman* is aangetoond.³**

*bhinnapravṛttihetutve padayorekavastuni ।
vṛttitvaṃ yattathaivaikyam vibhaktyantakayostayoḥ ॥ 27 ॥*

*sāmānādhikaraṇyaṃ tatsampradāyibhirīritam ।
tathā padārthayoreva viśeṣaṇaviśeṣyatā ॥ 28 ॥*

- 27, 28. Ofschoon de twee woorden als verschillend worden gekend
Betreffen zij één ondeelbare eenheid⁴
En daarom worden ze grammaticaal
Op gelijke wijze vervoegd.
Hiermede werd aangetoond dat tussen de twee woorden**

¹ Één, ondeelbaar en eeuwig.

² Hier wordt de indirecte betekenis van 'Dat' uitgelegd. De directe betekenis hiervan, de wereld, zoals vers 23 voor 'Gij', wordt hier kennelijk overgeslagen.

³ Dit vers maakt duidelijk dat de indirecte betekenissen van zowel 'Dat' (*tat*) en 'Gij' (*tvam*) hetzelfde is (zie vers 24 en 25). Dit wordt in vers 27 verder uitgewerkt.

⁴ Zoals bij 'witte koe', het woord 'wit' functioneert als de aanwijzer van kleur, en het woord 'koe' functioneert als de aanwijzer van soort.

**De relatie van bijvoeglijk en zelfstandig naamwoord bestaat.
Deze grammaticale overeenkomst werd vastgesteld
Door de hoeders van de traditie.**

*ayaṃ saḥ so'yamitivatsambandho bhavati dvayoḥ ।
pratyaktvaṃ sadviṭṭyatvaṃ parokṣatvaṃ ca pūrṇatā ॥ 29 ॥*

*parasparaviruddhaṃ syāttato bhavati lakṣaṇā ।
lakṣyalakṣaṇasambandhaḥ padārthapratyagātmanoḥ ॥ 30 ॥*

**29, 30. De uitspraken 'Hij' is 'dit', en 'dit' is 'Hij'¹
Houden een relatie tussen beide begrippen in.
De directe betekenissen leiden tot contradictie en dualiteit².
De indirecte betekenissen zijn dezelfde ondeelbare Eenheid³.
Daar de directe betekenis van deze twee woorden
Tegenstrijdig met elkaar zijn,
Is alleen de indirecte betekenis van deze woorden,
Die naar het ondeelbare innerlijke Zelf wijst, geldig.**

*mānāntaroparodhācca mukhyārthasyāparigrahe ।
mukhyārthasyāvinābhūte pravṛttilakṣaṇocyate ॥ 31 ॥*

**31. Wanneer de directe betekenis van een woord irreëel is
Doordat het inconsistente informatie bevat,
Wordt de indirecte betekenis aanvaard
Zonder de directe betekenis volledig te verwerpen.⁴**

*trividhā lakṣaṇā jñeyā jahatyajahatī tathā ।
anyobhayātmikā jñeyā tatrādyā naiva sambhavet ॥ 32 ॥*

¹ Met 'Hij' wordt *Īśvara*, de Heer van het universum, en met 'Dit' de *Jīva*, of het individu bedoeld. De directe betekenissen van 'Hij' en 'dit' zijn dus verschillend.

² In letterlijke betekenissen kunnen het individu, of 'ik' en de Heer van het universum niet aan elkaar gelijk zijn.

³ Wanneer echter voorbij wordt gegaan aan de directe betekenissen van de woorden Hij en Dit, blijft er alleen de ondeelbaar bestaansgrond van over, zijnde de bedoelde betekenis van de woorden, het Zelf of Brahman. Zie *Vivekacūḍāmaṇi* 241-243, of voetnoot 5 van vers 19.

⁴ Dit wordt in het volgende vers nader uitgelegd.

- 32. De 'bedoelde'¹ betekenis² wordt op drie wijzen bepaald door:**
Gehele verwerping van de directe betekenis,
Gedeeltelijke verwerping van de directe betekenis,
En deels verwerping en deels behoud van de directe betekenis.
De eerste soort is bij 'Dat zijt Gij' niet relevant³.

*vācyārthamakhilam tyaktvā vṛttiḥ syādyā tadanvite /
 gaṅgāyām ghoṣa itivajjahatī lakṣaṇā hi sā || 33 ||*

- 33. Wanneer de directe betekenis geheel wordt verworpen**
Kan de indirecte betekenis uit de context worden afgeleid.
Zoals bij 'een dorp aan de rivier' volgens de context
'Dorp aan de oever' wordt bedoeld. Dit is de eerste soort.

*vācyārthasyaikadeśasya prakṛte tyāga iṣyate /
 jahatī sambhavennaiva sampradāyavirodhataḥ || 34 ||*

- 34. In de uitspraak *tat-tvam-asi* is de verwerping alleen**
Van een deel van de directe betekenis⁴ wenselijk.

¹ Bedoelde, ook wel 'impliciete' genoemd, is de indirecte betekenis waar men op zoek naar is.

² Het proces van de bepaling van de bedoelde (of impliciete) betekenis van uitdrukkingen wordt bij Indiase logica *lakṣaṇa* genoemd. Het onderscheidt zich in drie soorten: *jahal-lakṣaṇā*, *ajahal-lakṣaṇā* en *bhāgal-lakṣaṇā*.

Bij het eerste wordt de directe betekenis van een uitdrukking verworpen en het indirecte behouden. Een klassiek voorbeeld hiervan is de uitdrukking 'een dorp aan de rivier', waarmee in werkelijkheid een dorp aan de oever van een rivier wordt bedoeld. De directe betekenis 'aan de rivier' wordt verworpen omdat het dorp anders onder water zou lopen.

In het tweede geval wordt zowel de directe betekenis als de indirecte behouden. Een klassiek voorbeeld hiervan is de uitdrukking 'het bruine galoppeert', verwijzend naar een bruin paard. De directe betekenis 'bruin' wordt niet verworpen, omdat het verwijst naar een paard dat bruin is. De indirecte betekenis van 'bruin' is een paard dat eerder als bruin was gekenmerkt.

In het derde geval wordt de directe betekenis deels verworpen en deels behouden. In het geval van 'Dat zijt Gij' worden de tijdelijke kenmerken verworpen en de eeuwige kenmerken behouden.

Van deze drie kunnen dus in het bovengenoemde geval de eerste twee als onbruikbaar buiten beschouwing worden gelaten en kan alleen het derde genomen worden.

³ Omdat de directe betekenissen tegenstrijdig zijn.

⁴ Alleen de opleggingen (*upādhi*'s) aan *tat* en *tvam* dienen te worden afgewezen.

Op grond van de autoriteit van de geschriften¹

Komt dit niet overeen met de eerste manier van betekenis bepalen.

*vācyārthamaparityajya vṛttiranyārthake tu yā ।
kathiteyamajahatī śoṇo'yaṃ dhāvātīvat ॥ 35 ॥*

- 35. De tweede soort is het geval wanneer
Zonder de directe betekenis te verwerpen
Enige aanvullende betekenis wordt toegevoegd
Zoals in de zin 'Het bruine galoppeert'².**

*na sambhavati sāpyatra vācyārthe'tivirodhataḥ ।
virodhāṃśaparityāgo dṛśyate prakṛte yataḥ ॥ 36 ॥*

- 36. Ook in dit geval is de bedoelde betekenis niet de directe betekenis
Want dat zou niet begrepen worden.
De uitdrukking is ten dele betekenisvol aangezien 'bruin'
Van toepassing is op een paard dat wordt bedoeld.**

*vācyārthasyaikadeśaṃ ca parityajyaikadeśakam ।
yā bodhayati sā jñeyā tṛtīyā bhāgalakṣaṇā ॥ 37 ॥*

- 37. Wanneer de directe betekenis deels wordt verworpen
En voor een deel behouden,
Wordt dat de derde soort bedoelde betekenis,
[Ofwel *bhāgalakṣaṇā* genoemd].**

*so'yaṃ vipra idaṃ vākyam bodhayatyāditastathā ।
tatkālatvaviśiṣṭaṃ ca tathaitatkālasamyutam ॥ 38 ॥*

*atastayorviruddham tattatkālatvādidharmakam ।
tyaktvā vākyam yathā viprapīṇḍam bodhayatīritam ॥ 39 ॥*

- 38, 39. De uitspraak 'Het is hem, de wijze'
Wijst naar dezelfde persoon
Die in het verleden was gekend
En nu ook wordt herkend.
Zoals bij het negeren van de tegenstrijdige kenmerken**

¹ De traditie beschouwt deze eerste soort van impliciete betekenis, welke in vers 33 en 34 wordt besproken, als ontoereikend voor de realisatie van 'Dat zijt Gij'.

² Hier duidt 'bruin' de kleur aan, zijnde een kwaliteit die niet zonder een substantie kan bestaan. Hier wordt een paard als substantie toegevoegd om de betekenis van de zin 'de bruine galoppeert' te begrijpen.

**Van vroeger en nu dezelfde persoon wordt herkend¹,
Zo ook dient de contextuele betekenis van
De uitspraak 'Dat zijt Gij' te worden gekend².**

*tathaiva prakṛte tattvamasītyatra śrutau śṛṇu ।
pratyaktvādīnparityajya jīvadharmāmṣtvamaḥpadāt ॥ 40 ॥*

*sarvajñatvaparoḥṣādīnparityajya tataḥpadāt ।
śuddhaṃ kūṭasthamadvaitaṃ bodhayatyādarātparam ॥ 41 ॥*

**40-41. Wanneer het woord 'Gij' ontdaan wordt
Van alle noties zoals het innerlijke Zelf
En ook het woord 'Dat' van ideeën als
Alwetendheid en onkenbaarheid,
Toont de uitspraak 'Dat zijt Gij' op zinvolle wijze
De eenheid van waar de woorden 'Gij' en 'Dat' voor staan:
De zuivere onveranderlijke, opperste Brahman,
Eén zonder tweede³.**

*tattvamoh padayoraikyameva tattvamasītyalam ।
itthamaikyāvabodhena samyagjñānaṃ dṛḍhaṃ nayaiḥ ॥ 42 ॥*

**42. Aldus wordt met de uitspraak 'Dat zijt Gij'
De eenheid van 'Dat' en 'Gij' gerealiseerd.
Zo vestigen de wijzen zich in ware kennis
Door het gewaarzijn van deze eenheid.**

*aḥam brahmeti vijñānaṃ yasya śokaṃ taratyasau ।
ātmā prakāśamāno'pi mahāvākyaistathaikatā ॥ 43 ॥*

*tattvamorbodhyate'thāpi paurvāparyānusārataḥ ।
tathāpi śakyate naiva śrīguroḥ karuṇāṃ vinā ॥ 44 ॥*

¹ Door voorbij te gaan aan uiterlijke kenmerken zoals het fysieke voorkomen en kleding.

² Zie het volgende vers.

³ Dit vers stelt dat zelfs de minste notie over de kwaliteiten die de woorden 'Dat' en 'Gij' vertegenwoordigen, een belemmering vormt om de eenheid die deze woorden verwoorden te realiseren. Begrippen als eeuwig, alomvattend, oneindig, onkenbaar enz. hebben immers alleen betekenis door illusoire ideeën als voorbijgaand, beperkt, begrensd, wereldse kennis enz.

43-44. Ook al wordt het zelfstralende Zelf

En de eenheid tussen de woorden 'Dat' en 'Gij',
 Behorende tot de grote uitspraken,
 Naar de vroegere en de nog komende opvattingen
 [In de *Upaniṣads*] onderwezen,
 Dan nog kan de betekenis niet worden gekend
 Door hen die zich wijs achten
 Zonder de genade van een leermeester.

*aparokṣayitum loke mūḍhaiḥ paṇḍitamānibhiḥ |
 antaḥkāraṇasamśuddhau svayaṁ jñānam prakāśate || 45 ||
 vedavākyairataḥ kiṁ syādguruṇeti na sāmpratam |*

45-46a. Het is niet juist te denken

Waar een leermeester voor zou dienen
 Daar de kennis van de *Upaniṣads* toch
 Uit zichzelf in de pure geest zou opdagen.

*ācāryavānpuruṣo hi vedetyevaṁ śrutirjagau || 46 ||
 anādāviha saṁsāre bodhako gurureva hi |*

46b-47a. Want de Veda's hebben verklaard dat alleen een persoon

Die een leermeester heeft, kent [het Zelf]¹.
 Weet dus dat de leermeester de enige verkondiger
 Van kennis in deze beginloze wereld is.

*ato brahmātmavastvaikyam jñātvā dṛśyamasaṁtāyā || 47 ||
 advaite brahmaṇi stheyam pratyagbrahmātmānā sadā |
 tatpratyakṣātparijñātamadvaitabrahmacidghanam || 48 ||*

47b-48. Dus, de eenheid van Brahman en het Zelf kennende

En rekening houdend met de onwerkelijkheid van de wereld,
 Dient men zich voor altijd in Brahman te vestigen
 Die niet verschillend is van je eigen Zelf.
 De non-duale Brahman van de natuur van bewustzijn
 Wordt dan onmiddellijk gekend.

*pratipādyam tadevātra vedāntairna dvayaṁ jaḍam |
 sukhārūpaṁ cidadvaitam duḥkharūpamasajjaḍam || 49 ||*

¹ *Chāndogya Upaniṣad* 6:14:2, 'Hij die een leraar heeft, weet'.

- 49. De *Upaniṣads* onderwijzen dit,
Maar niet de duale wereld.
Bewustzijn is non-duaal en gelukzalig van natuur,
Terwijl het inerte, het onwerkelijke, van nature ellende is.**

*vedāntaistaddvayaṃ samyānnirṇītaṃ vastuto nayāt ।
advaitameva satyaṃ tvaṃ viddhi dvaitamasatsadā ॥ 50 ॥*

- 50. Op overtuigende wijze hebben de *Upaniṣads*
Volstrekt onderscheid gemaakt tussen deze twee.
Weet dus dat alleen non-dualiteit de werkelijkheid,
En de duale manifestatie onwerkelijkheid is.**

*śuddhe kathamaśuddhaḥ syāddrśyaṃ māyāmayaṃ tataḥ ।
śuktau rūpyaṃ mṛṣā yadvattathā viśvaṃ parātmani ॥ 51 ॥*

- 51. Hoe zou immers iets onzuivers in het zuivere kunnen bestaan?
Weet dus dat het waarnemen van dualiteit onwetendheid is.
Precies zoals parelmoer zich als zilver voordoet,
Zo ook verschijnt de wereld in het opperste Zelf.**

*vidyate na svataḥ sattvaṃ nāsataḥ sattvamasti vā ।
bādhya tvānnaiva saddvaitaṃ nāsatpratyakṣabhānataḥ ॥ 52 ॥*

- 52. Onwetendheid bestaat noch uit zichzelf
Noch uit iets anders¹.
Terwijl de wereld, van de aard van dualiteit, niet werkelijk is,
Is die evenmin onwerkelijk daar hij waargenomen wordt.**

*sadasanna viruddhatvādato'nirvācyameva tat ।
yaḥ pūrvameka evāsītsṛṣṭvā paścādidaṃ jagat ॥ 53 ॥*

- 53. Hij kan ook niet zowel werkelijk als onwerkelijk zijn
Omdat deze tegenstrijdig zijn.
Het is dus iets voorbij definieerbaarheid².
Dat wat vóór de schepping één zonder een tweede was
Manifesteerde zich als de wereld.**

*praviṣṭo jīvarūpeṇa sa evātmā bhavānparaḥ ।
saccidānanda eva tvaṃ viśmṛtyātmatayā param ॥ 54 ॥*

¹ Śaṅkara definieert hier onwetendheid.

² Dus in Advaita is onwetendheid niet afwezig, maar alleen onwerkelijk.

- 54. Het trad binnen in het lichaam als het individu¹,
Het is het opperste Zelf dat jij bent.
Jij ben van nature Bestaan, Bewustzijn en Gelukzaligheid.
Je vergat je ware natuur van het opperste Zelf, en werd een individu.**

*jīvabhāvanamanuprāptaḥ sa evātmāsi bodhataḥ /
advayānandacinmātraḥ śuddhaḥ sāmānyamāgataḥ || 55 ||*

- 55. Ondanks je individuele vorm, dankzij Kennis,
Ben jij alléén dat Zelf, dat non-duaal, gelukzalig,
Puur bewustzijn en zuiver is.
Jij hebt het rijk van onsterfelijkheid bereikt.**

*kartrtvādīni yānyāsaṁstvayi brahmādvaye pare /
tānīdānīm vicārya tvam kiṁsvarūpāṇi vastutaḥ || 56 ||*

- 56. Laten we nu de werkelijke natuur onderzoeken
Van de kwaliteiten als de ‘doener’ enz.
Die aan werden toegekend aan jouw Zelf,
Dat voorbij alle manifestaties, en het opperste Brahman is.**

*atraiva śṛṇu vṛttāntamapūrvam śrutibhāṣitam /
kaścīdgāndhāradeśīyo mahāratnavibhūṣitaḥ || 57 ||*

- 57. Luister nu in dit verband naar een nieuwe weergave
Van een verhaal uit de geopenbaarde geschriften².
Er was eens een man uit de regio Gāndharā
Die zich met grote juwelen had opgesierd.**

*svagrhe svāṅgaṇe suptaḥ pramattaḥ sankadācana /
rātrau cauraḥ samāgatya bhūṣaṇānām pralobhitaḥ || 58 ||*

- 58. Op een dag viel hij bedwelmd in slaap
Op het erf van zijn eigen huis.
Aangetrokken door de juwelen
Kwamen er die nacht dieven.**

*baddhvā deśāntaram caurairnītaḥ sangahane vane /
bhūṣaṇānyapahrtyāpi baddhākṣakarapādakaḥ || 59 ||*

¹ Jīva.

² Genoemd in *Chāndogya Upaniṣad* 6.14.1-3 tijdens de uitleg van *tat-tvam-asi* aan Śvetaketu.

- 59. De rovers ontvoerden hem naar een ander land
En brachten hem naar een donker woud.
Ze beroofden hem van zijn juwelen,
Blinddoekten hem en bonden zijn handen en voeten vast.**

*nikṣipto vipine'tīva kuśakaṇṭakavṛścikaiḥ ।
vyālavayāghrādibhiḥśaiva saṅkule tarusaṅkaṭe ॥ 60 ॥*

- 60. Hij werd achtergelaten in een ondoordringbaar bos
Vol roofdieren zoals tijgers
En waar het krioelde van de schorpioenen
Tussen de doornen en het puntige gras.**

*vyālādīduṣṭasatvebhyo mahāranye bhayāturaḥ ।
śilākaṇṭakadarbhādyairdehasya pratikūlakaiḥ ॥ 61 ॥*

- 61. Hij raakte bevreesd
Vanwege de vijandige beesten in dat grote woud,
En zijn lichaam werd gepijnigd
Door de rotsen, doornen en het puntige gras.**

*kriyamāṇe viluṭhane viśīrṇāṅgo'samarthakaḥ ।
kṣuttrḍātapavāyavagnyādibhistapto'titāpakaiḥ ॥ 62 ॥*

- 62. Onmachtig door zijn gebroken ledematen
Kroop hij door het bos en leed verschrikkelijk
Door honger, dorst en ijzige kou,
Afgewisseld door verzengende hitte.**

*bandhamuktau tathā deśaprāptāveva suduḥkhadhīḥ ।
dadṛśe kaṃcidākrośannaikaṃ tatraiva tasthivān ॥ 63 ॥*

- 63. Om zich van de pijnlijke boeien te bevrijden
En naar zijn land terug te kunnen keren
Riep hij in een wanhopige staat
Anderen om hulp.**

*tathā rāgādibhirvargaiḥ śatrubhirduḥkhadāyibhiḥ ।
caurairdehābhimānādyaiḥ svānandadhanahāribhiḥ ॥ 64 ॥*

*brahmānande pramattaḥ svājñānanidrāvaśīkṛtaḥ ।
baddhastvaṃ bandhanairbhogaṭṛṣṇājvarādibhirdṛḍham ॥ 65 ॥*

- 64-65. Op een soortgelijke manier werd jij
In de gelukzalige staat van Brahman door onoplettendheid**

**Overmeesterd door de onwetendheid van individualiteit.
 En als gevolg daarvan raakte je gebonden
 Door talrijke vijandige en pijnlijke gehechtheden
 – Zoals het gevoel van het hebben van een lichaam –
 Die als dieven de mens van zijn geluk beroven
 En hem binden aan plezier, pijn en hebzucht.**

*advayānandarūpāttvām pracyāvyātīva dhūrtakaiḥ ।
 dūranīto'si deheṣu saṃsārāraṇyabhūmiṣu ॥ 66 ॥*

**66. Je werd weggevoerd naar de verre wouden van
 De kringloop van het wereldse bestaan,
 Waardoor je weggleed uit je ware natuur
 Van non-duale gelukzaligheid.**

*sarvaduḥkhanidāneṣu śarīrāditrayeṣu ca ।
 nānāyoniṣu karmāndhavāsanānirmitāsu ca ॥ 67 ॥*

*praveṣito'si sṛṣṭo'si baddhaḥ svānandadrṣṭitaḥ ।
 anādikālamārabhya duḥkham cānubhavansadā ॥ 68 ॥*

**67-68. Als gevolg van opgeslagen indrukken¹,
 Kwam je gedurende beginloze tijden
 Verschillende lichamen binnen,
 Veroorzaakt door binding aan handelingen,
 Verricht in de drie lichamen² in het verleden,
 Die de oorzaak van alle ellende zijn.
 Je werd geschapen omdat je ware vorm
 Van gelukzaligheid verborgen is.**

*janmamṛtyujarādoṣanarakādiparamparām ।
 nirantaram viṣaṇṇo'nubhavannatyantaśokavān ॥ 69 ॥*

**69. Sinds mensenheugenis onderga je steeds weer
 Wanhopig de kwellingen
 Van de aaneenschakeling van
 Geboorte, dood en ouderdom.**

*avidyābhūtabandhasya navṛttau duḥkhadasya ca ।
 svarūpānandasamprāptau satyopāyaṃ na labdhavān ॥ 70 ॥*

¹ Latente neigingen, *vāsanā's*.

² Het grofstoffelijke, het subtiële en het causale lichaam.

**70. Je hebt de weg naar de waarheid, waarin
De ellende uit gebondenheid door onwetendheid oplost,
En waarin de gelukzaligheid die je eigen natuur is
Herwonnen wordt, nog niet ontdekt.**

*yathā gāndhāradeśīyaściraṃ daivāddayālubhiḥ ।
kaiścītpānthaiḥ pariprāptairmuktadr̥ṣṭyādibandhanaḥ ॥ 71*

*saḥ svasthairupadiṣṭaśca paṇḍito niścītātmakāḥ ।
grāmāḍgrāmāntaraṃ gacchenmedhāvī mārgatatparaḥ ॥ 72 ॥*

*gatvā gāndhāradeśaṃ sa svagrhaṃ prāpya pūrvavat ।
bāndhavaiḥ sampariṣvaktāḥ sukhī bhūtvā sthito'bhavat ॥ 73 ॥*

**71-73. Zoals de bewoner van Gāndharā door reizigers,
Die gelukkigerwijze langs de plaats van onheil kwamen,
Na lange tijd van de blinddoek en de ketenen was bevrijd,
En zoals die na aanwijzingen door de wijzen, een intelligente
En standvastige wijze werd, en ijverig het pad opging,
En van dorp naar dorp reizend zijn huis in Gāndharā bereikte,
Door zijn verwanten werd omhelsd, gelukkig werd,
En zich weer, zoals vroeger, daar vestigde ...**

*tvamapyevamanekesu duḥkhadāyīṣu janmasu ।
bhrānto daivācchubhe mārge jātaśraddhaḥ sukarmakṛt ॥ 74 ॥*

*varṇāśramācāraparo'vāptapuṇyamahodayaḥ ।
īśvarānugrahāllabdho brahmavidgurusattamaḥ ॥ 75 ॥*

*vidhivatkr̥tasamnyāso vivekādiyataḥ sudhīḥ ।
prāpto brahmopadeśo'dya vairāgyābhyāsataḥ param ॥ 76 ॥*

*paṇḍitastatra medhāvī yuktyā vastu vicārayan ।
nididhyāsanasampannaḥ prāpto hi tvam param padam ॥ 77 ॥*

**74-77. Zo ook heb jij nu op gelukkige wijze de zegenrijke weg betreden
Na talrijke ellendige geboorten in begoocheling.
Dank zij je ferm geloof voer je nu goede daden uit en
Doet de plichten behorende tot jouw klasse ¹ en leefwijze.²**

¹ *Varṇa*: de vier klassen van de samenleving zijn: *brahmāṇa* (priester), *kṣatriya* (krijger), *vaiśya* (koopman), *śūdra* (arbeider).

² *Āśrama*: de verschillende leefwijzen zijn: *brahmacārin* (Brahmaan student), *gr̥hastha* (gezinshoofd), *vānaprastha* (heremiet) en *saṃyāsīn* (asceet).

Vanwege de vruchten van je grote verdiensten
 En dank zij de genade van de Heer trof je nu
 Een leermeester die een kenner van Brahman is.
 In overeenstemming met de geschriften
 Heb je de weg aanvaard begiftigd met
 Het dagen van onderscheidingsvermogen
 En door het beoefenen van uiterste onthechting.
 Als kenner van Brahman ben jij nu een geleerd wijs mens
 Die door gebruik van de rede en diepgaand meditatie
 Op deze wijze, waarlijk, het hoogste heeft gerealiseerd.

*ato brahmātmavijñānamupadiṣṭaṃ yathāvidhi ।
 mayācāryeṇa te dhīra samyaktatra prayatnavān ॥ 78 ॥*

*bhūtvā vimuktabandhastvaṃ chinnadvaitātmasaṃśayaḥ ।
 nirdvandvo niḥsṛho bhūtvā vicarasva yathāsukham ॥ 79 ॥*

**78-79. O, IJverige, jij die je de nodige inspanning hebt getroost,
 De kennis van de eenzelveheid van het Zelf en Brahman,
 Is door mij, je leraar, aan jou op de juiste wijze uitgelegd.
 Wees onthecht, vrij van dualiteit in het leven,
 Vrij van de twijfel aangaande de dualiteit van het Zelf.
 Handel vrij van gebondenheid
 En breng zo je leven door in vreugde, zoals jij wilt.**

*vastuto niṣprapañco'si nityamuktaḥ svabhāvataḥ ।
 na te bandhavimokṣau staḥ kalpitau tau yatastvayi ॥ 80 ॥*

**80. Door jouw ware natuur ben jij voor altijd vrij
 En zonder wereldse gehechtheid.
 Voor jou bestaat geen gebondenheid noch bevrijding,
 Omdat deze slechts verbeelde opleggingen zijn.**

*na nirodho na copattirna baddho na ca sādhaḥ ।
 na mumukṣurna vai mukta ityeṣā paramārthatā ॥ 81 ॥*

**81. In waarheid is er misleiding noch schepping
 Niemand is gebonden noch is er een zoeker,
 Niemand die naar bevrijding streeft,
 Noch is er een bevrijde¹.**

¹ Zie *Vivekacūḍāmaṇi* 574: "Er bestaat dood noch geboorte, [schepping noch oplos-sing], er is niemand die gebonden is noch een zoeker, geen asceet noch een bevrijde; dit is de uiteindelijke en absolute waarheid (*paramārthatā*)".

*śrutisiddhāntasāro'yaṃ tathaiva tvaṃ svayā dhiyā ।
saṃvicārya nididhyāsya nijānandātmakam param ॥ 82 ॥*

*sākṣātkṛtvā paricchinādvaitabrahmākṣaram svayam ।
jīvanneva vinirmukto viśrāntaḥ śāntimāśraya ॥ 83 ॥*

82-83 Dit is de essentie en de leer van de Veda's.

**Na gedegen onderzoek met je intellect
Ken jij nu onmiddellijk uit jezelf,
Je gelukzalige eigen natuur,
En de ongeconditioneerde, non-duale,
Onverwoestbare Brahman.
Wees zo bevrijd van ellende
En leef verder in stilte en vrede.**

*vicāraṇīyā vedāntā vandanīyo guruḥ sadā ।
gurūṇaṃ vacanam pathyaṃ darśanam sevanaṃ nṛṇāṃ ॥ 84 ॥*

**84. Er moet op de *Upaniṣads* worden gereflecteerd
En de leraar moet altijd worden geëerd.
De woorden van de leraren zijn weldadig ;
Het is voor mensen heilzaam hen te bezoeken en te dienen.**

*gururbrahma svayaṃ sākṣātsevyo vandyo mumukṣubhiḥ ।
nodvejanīya evāyaṃ kṛtajñena vivekinā ॥ 85 ॥*

**85. De leraar die de onmiddellijke vorm van Brahman is,
Dient te worden gediend en te worden geëerd,
En niet gevreesd te worden door de rechtvaardigen
Die naar bevrijding streven en onderscheid maken.**

*yāvadāyustvayā vandyo vedāntā gururīśvaraḥ ।
manasā karmaṇā vācā śrutirevaiṣa niścayaḥ ॥ 86 ॥*

**86. Want zo lang jij leeft moet jij
In geest, spraak en handeling,**

Dit is ook in overeenstemming met *Gauṇaḍa's Kārikā II. 32* (commentaar op *Māṇḍūkya Upaniṣad*): "Er is oplossing noch schepping, niemand in gebondenheid en niemand die disciplines in praktijk brengt. Er is niemand die bevrijding zoekt en niemand wordt bevrijd. Dit is de absolute waarheid".

Zie ook *Yoga Vasiṣṭha V:71:27*: "Er is gebondenheid noch bevrijding, nooit, nergens en voor niemand"

**De *Upaniṣads*, de leraar en de Heer vereren.
Dit is het gebod van de geopenbaarde leer.**

*bhāvādvaitam sadā kuryātkriyādvaitam na karhicit /
advaitam triṣu lokeṣu nādvaitam guruṇā saha || 87 ||*

**87. Bewaar de innerlijke staat van non-dualiteit altijd,
Maak echter onderscheid in alledaagse handelingen.
Zelfs als je in de drie werelden in non-dualiteit verkeert,
Moet je dat nimmer toepassen in de relatie tot de leraar¹.**

* * *

Literatuur

- Thathvopadesa, Sri Jagadguru Granthamala - 9 - Dakshinamurthy Ashtaka, Advaitanubhuti, Tatvopadesa, Sri Gurushtaka, Dhanyashtaka, Vani Vilas Press, 1963.
- The Teaching of Reality, Warwick Jessup, 2014, The School of Economic Science, London.
- Onderricht in Werkelijkheid, vertaling van 'The Teaching of Reality', Arie van de Voort, School voor Praktische Filosofie en Spiritualiteit, Nederland.
- Onderricht in Werkelijkheid, vertaling van 'The Teaching of Reality' door Jan Visser en Nel Wiegerinck-Reuvers, School voor Praktische Filosofie en Spiritualiteit, Nederland.

¹ Gelijkluidend aan vers 39 in "*Ulladu Narpadu Anubandham*" (Veertig verzen, Supplement) van Śrī Ramaṇa Maharṣi: "Bewaar het besef van non-dualiteit in het Hart, maar druk het niet uit in je handelen. Het besef van non-dualiteit kan dan wel van toepassing zijn op de drie werelden, maar je moet begrijpen, zoon, dat dat in relatie tot de Meester niet het geval is."

Śrī Ramaṇa lichtte dit als volgt toe: "Non-dualiteit (*advaita*) wordt wel geadviseerd, maar niet in je handelingen. Want hoe zou je de waarheid van *advaita* kunnen leren kennen als je niet een leermeester vindt en onderricht ontvangt? Is daarin immers niet dualiteit? Dat is de betekenis van dit vers"; in *Talks*, nr. 458. Ook uit andere tekstjes blijkt hoe Ramana het idee 'alles is één' niet van toepassing achtte op de wereldse situatie, met verschillen tussen mensen en dieren, mannen en vrouwen, enzovoort. Zie "Living by the Words of Bhagavan" p. 104-105 en 222-223.

